

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Dziecka
Marek Michalak

Warszawa, 26 września 2011 roku

ZSS/500/20/2011/JZ

**Pan
Waldemar Pawlak
Minister Gospodarki**

Skonszony Panie Premierze,

uprzejmie informuję, że badam sprawę obrotu handlowego zabawkami dziecięcymi, zawierającymi szkodliwą dla zdrowia substancję – formamid, która została zaklasyfikowana do *substancji mogących powodować zagrożenie dla płodu i toksycznych dla rozrodczości kategorii 2* (nr indeksowy 616-052-00-8 w tabeli stanowiącej załącznik VI do rozporządzenia [WE] nr 1272/2008 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania substancji i mieszanin, zmieniającego i uchylającego dyrektywy 67/548/EG i 1999/45/WE oraz zmieniającego rozporządzenie [WE] nr 1907/2006).

Zgodnie z § 17 ust. 2 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z 14 listopada 2003 r. w sprawie zasadniczych wymagań dla zabawek (Dz. U. Nr 210, poz. 2046 z późn. zm.) zabawki nie mogą zawierać substancji spełniających kryteria klasy zagrożenia 3.7 – działanie szkodliwe na funkcje rozrodcze i płodność lub na rozwój potomstwa – określonych w załączniku I do przywołanego powyżej rozporządzenia nr 1272/2008, w ilościach, które mogą być szkodliwe dla zdrowia użytkowników zabawek. Formamid spełnia kryteria zagrożenia określone dla tej klasy.

Konsekwencją powyższego unormowania jest konieczność przeprowadzania badań naukowych każdej zabawki zawierającej substancję należącą do którejkolwiek klasy zagrożenia wymienionej w § 17 ust. 2 ww. rozporządzenia (np. formamid) celem ustalenia, czy znajdująca się w zabawce ilość tej substancji jest szkodliwa dla zdrowia użytkownika zabawki. Stwarza to ogromne utrudnienie dla organów administracji zajmujących się kontrolą produktów w obrocie handlowym. Od Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów otrzymałem informację w piśmie z 6 września 2011 r., znak: DNR-731-3(184)/11/KB/DB, iż

Inspekcja Handlowa nie dysponuje ekspertami, którzy mogliby wydawać wiążące opinie naukowe pozwalające na jednoznaczne udowodnienie szkodliwego działania wykrytych w wyrobie ilości substancji. Z tego względu Inspekcja musi współpracować z ośrodkami akademickimi i instytutami naukowymi, a sporządzenie opinii jest poprzedzone wieloletnimi i kosztownymi badaniami naukowymi.

Po zapoznaniu się z informacjami na temat procedury ustalania ilości szkodliwej substancji w zabawkach, której przeprowadzenie warunkuje zastosowanie § 17 ust. 2 ww. rozporządzenia, nadesłanymi mi przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów uważam, że owa procedura jest żmudna i nieefektywna – wydatnie opóźnia wycofanie z obrotu zabawek niebezpiecznych dla ich użytkowników. Do tego samego wniosku doprowadziła mnie również analiza działań Inspekcji Handlowej oraz Inspekcji Sanitarnej podjętych w sprawie wykrycia formamidu w pewnych zabawkach.

Podstawę wycofania z obrotu zabawki zawierającej substancję zaklasyfikowaną jako rakotwórcza, mutagenna lub działająca szkodliwie na rozrodczość kategorii 1A, 1B lub 2 zgodnie z rozporządzeniem [WE] nr 1272/2008 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 grudnia 2008 r. mogłyby stanowić przepisy rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie zasadniczych wymagań dla zabawek (Dz. U. Nr 83, poz. 454), którego załącznik nr 1 w pkt 3.3 zakazuje używania ww. substancji w zabawkach, częściach składowych zabawek lub w mikrostrukturalnie odrębnych częściach zabawek. Jednakże zgodnie z § 20 ust. 1 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie zasadniczych wymagań dla zabawek do zabawek wprowadzonych do obrotu w okresie od 20 lipca 2011 r. do 19 lipca 2013 r. nie stosuje się przywołanego pkt 3 załącznika nr 1 do przytoczonego rozporządzenia.

Na podstawie art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U. Nr 6, poz. 69 ze zm.) uprzejmie proszę Pana Ministra o dokonanie odpowiedniej zmiany w obowiązującym prawie, aby przepisy § 8 ust. 1 oraz pkt 3 załącznika nr 1 do rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie zasadniczych wymagań dla zabawek (Dz. U. Nr 83, poz. 454) znajdowały zastosowanie do zabawek wprowadzanych do obrotu znacznie wcześniej, niż 20 lipca 2013 r. Postulowana przeze mnie zmiana w prawie znacznie przyspieszy procedurę wycofywania z obrotu zabawek zawierających szkodliwe substancje.

Z wyrazami szacunku
Marek Szwedek,

Warszawa,

01.11.2011 r.

DRE-I-0780-24/11
DRE/1535/11

Pan
Marek Michalak
Rzecznik Praw Dziecka

Szanowny Panie Rzeczniku,

W nawiązaniu do pisma z dnia 26 września 2011 r., znak ZSS/500/20/2011/JZ dotyczącego substancji chemicznych w zabawkach, uprzejmie przekazuję poniższe wyjaśnienia.

Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie zasadniczych wymagań dla zabawek, transponujące do prawa polskiego przepisy Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/48/WE w sprawie bezpieczeństwa zabawek weszło w życie w dniu 20 lipca 2011 r. Termin na dostosowanie się do nowych wymagań dotyczących substancji i mieszanin chemicznych wynosi dwa lata od wejścia w życie powyższych przepisów. Przesunięcie terminu wejścia w życie ww. przepisów na dzień 20 lipca 2013r. wynika z potrzeby umożliwienia zainteresowanym podmiotom i osobom dostosowanie się do nowych wymagań, a mianowicie:

- przedsiębiorcom, którzy muszą zmienić technologie wytwarzania zabawek tak, aby 20 lipca 2013 r. zabawki były wytwarzane według nowych technologii, nie przewidujących użycia substancji zakazanych w cz. 3 zał. nr 2 do dyrektywy (pkt. 3 zał. nr 1 do rozporządzenia).
- inspekcjom, które muszą wyposażyć swoje oddziały w odpowiednie urządzenia badawcze i odczynniki, a także przeszkolić inspektorów kontrolujących i badających zabawki,
- organizacjom normalizacyjnym (w tym Polskiemu Komitetowi Normalizacyjnemu) na przygotowanie i wdrożenie wielu nowych norm zharmonizowanych, dotyczących substancji i mieszanin chemicznych,

- Komitetowi Naukowemu w Helsinkach, działającemu na zlecenie Komisji Europejskiej – na przygotowanie zweryfikowanego wykazu substancji i mieszanin niebezpiecznych oraz wskazanie maksymalnych poziomów ich stężeń, które nie mogą zostać przekroczone w zabawkach,
- konsumentom – na zapoznanie się z proponowanymi zmianami.

Aktualnie, obecność i maksymalna zawartość "niebezpiecznych" substancji chemicznych w zabawkach uregulowane są w § 17 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 14 listopada 2003 r. w sprawie zasadniczych wymagań dla zabawek (Dz. U. Nr 210, poz. 2045, z późn. zm.), transponującym m. in. dyrektywę 2008/112/WE, która w sposób horyzontalny reguluje sprawę substancji i mieszanin chemicznych w wyrobach konsumenckich, w tym w zabawkach. Zarówno odnośna część dyrektywy 2008/112/WE, jak i ww. rozporządzenie odwołują się do obowiązującego rozporządzenia WE nr 1272/2008 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania substancji i mieszanin, zmieniającego i uchylającego dyrektywy 67/548/EWG i 1999/45/WE oraz zmieniającego rozporządzenie WE nr 1907/2006.

W tym miejscu należy wspomnieć o jednej z podstawowych swobód unijnych, jaką jest zasada swobodnego przepływu towarów. Zgodnie z tą zasadą żadne Państwo Członkowskie nie powinno stwarzać ograniczeń w swobodzie przepływu dla towarów spełniających zasadnicze wymagania określone w prawie UE. Powyższa zasada odnosi się także do dyrektywy ws. bezpieczeństwa zabawek, a więc i do zabawek znajdujących się na polskim rynku.

Znowelizowanie rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 5 kwietnia 2011 r. zgodnie z sugestiami Pana Rzecznika (czyli – szybsze wprowadzenie regulacji zawartych w pkt 3 załącznika nr 1 do rozporządzenia MG) spowodowałoby naruszenie zasady swobody przepływów towarów i w konsekwencji - wszczęcie postępowania przed Trybunałem Sprawiedliwości UE. Ponadto, do chwili obecnej nie zostały jeszcze opracowane normy zharmonizowane dotyczące określenia zawartości substancji chemicznych w zabawkach. Nie opracowano również kompleksowej metodologii badań substancji chemicznych, o których mowa w pkt 3, załącznika nr 1 do rozporządzenia MG z dnia 5 kwietnia 2011 r., które pozwalałyby jednoznacznie określić dopuszczalne poziomy zawartości wskazanych tam substancji i mieszanin chemicznych w zabawkach.

Odnosząc się do sugestii w sprawie wcześniejszego wycofania z obrotu zabawek wprowadzonych do obrotu przed datą "graniczną" wejścia w życie nowych wymagań, pragnę poinformować, że zabawki wprowadzane do obrotu do 20 lipca 2013 r., nie mogą być po tej dacie wycofane z rynku, gdyż w dniu wprowadzenia do obrotu spełniały obowiązujące wówczas zasadnicze wymagania, w tym dotyczące maksymalnej zawartości substancji chemicznych. Tak więc nie były i nie są wyrobami zagrażającymi zdrowiu i bezpieczeństwu.

Wyjątek od tej reguły może wystąpić, jeżeli nowe dowody naukowe wskazałyby na zagrożenie życia lub zdrowia konsumentów, uzasadniające konieczność natychmiastowego wycofania danego wyrobu z obrotu gospodarczego i wstrzymania (lub zakazania) jego dalszego wprowadzania do obrotu. W takiej sytuacji mają zastosowanie przepisy Dyrektywy 2001/95/WE o ogólnym bezpieczeństwie produktów, transponowanej do prawa polskiego ustawą z dnia 12 marca 2003 r. o ogólnym bezpieczeństwie produktów (Dz. U. Nr 229, poz. 2275, z późn. zm.). Ponadto, w celu dokonania wycofania potencjalnie niebezpiecznego wyrobu z obrotu, Inspekcji Handlowej potrzebne byłyby niezbite dowody naukowe, wskazujące na szkodliwość określonej substancji, zawartej w danym wyrobie - czego obecnie nie stwierdzono w odniesieniu do zabawek wytworzonych zgodnie z obecnie obowiązującymi przepisami.

W trakcie posiedzenia Grupy Roboczej ds. Dyrektywy Bezpieczeństwa Zabawek w Brukseli w dnia 11 października 2011r., Komisja Europejska (KE) zapewniła przedstawicieli Państw Członkowskich, iż brak jest wystarczających dowodów naukowych na szkodliwość formamidu. Jeżeli takie dowody by się pojawiły – KE posiada prawne możliwości wydania dyrektywy ws. ograniczenia lub całkowitego zakazu użycia danej substancji (w tym przypadku: formamidu).

W świetle powyższych wyjaśnień, należy stwierdzić, że zapewnienie bezpieczeństwa wyrobów, w tym zabawek, jest jednym z priorytetów Ministra Gospodarki i, że nie ma aktualnie potrzeby nowelizacji rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 5 kwietnia 2011 r. *w sprawie zasadniczych wymagań dla zabawek* w proponowanym zakresie. Mając na względzie potrzebę przekazywania bieżących informacji na temat sytuacji w branży zabawek pragnę również zaprosić przedstawicieli Pana Rzecznika na obrady krajowej grupy ds. dyrektywy bezpieczeństwa zabawek. Informacje o terminie i miejscu najbliższego posiedzenia zostaną przekazane w trybie roboczym do Biura Rzecznika Praw Dziecka.

2 powar'au'eee

MINISTER
Gospodarki
Grażyna Hencelowska
PODSEKRETARZ STANU